

Kultúra bez bariér 2006

Grantová výzva

Zdravotne postihnutí ľudia patria nepochybne do jednej z najviac diskriminovaných skupín našej spoločnosti. V každodennom živote narážajú na mnohé prekážky, ktoré bránia ich zapojeniu sa do všetkých oblastí spoločenského života.

Oproti minulosti, kedy prevládal skôr medicínsky orientovaný prístup k ľuďom so zdravotným postihnutím, v súčasnosti prevláda sociálny prístup, ktorého cieľom je odstraňovanie prekážok v rámci rovnosti príležitostí a plnej účasti týchto občanov v každej oblasti života.

Je dôležité, aby ľudia so zdravotným postihnutím mali rovnaký prístup k vzdelaniu, pracovnému uplatneniu, službám, zdravotnej starostlivosti a k iným životne dôležitým oblastiam. Nemenej dôležitým je aj prístup ku kultúre a umeniu, napĺňanie vyšších potrieb v oblasti kultúrneho vyžitia, vnímania umenia, a pod.

Grantový program Konta Orange **Kultúra bez bariér** podporí vytváranie rovnosti príležitostí v oblasti kultúry pre ľudí s postihnutím. V programe pôjde o podporu rôznych kultúrnych festivalov, prehliadok, výtvarných súťaží, tanečných súťaží, koncertov, tvorivých dielní, divadelných predstavení, literárno-poetických stretnutí zameraných na cieľovú skupinu ľudí s postihnutím, ako aj podporu hendikepovaných umelcov, aby sa mohli realizovať vo svojej umeleckej činnosti a prezentovať ju na verejnosti. Program ich podporí vo vykonávaní ich umeleckej činnosti (napríklad poskytnutím finančných prostriedkov na materiál, pomôcky) ako aj v tom, aby mohli prezentovať svoje umenie (zorganizovanie výstavy, koncertu, vydanie básnickej zbierky a pod.)

Program podporí projekty v celkovej sume **1 milión korún**. Maximálna výška podpory na jeden projekt je **70 000 Sk**.

Cieľovou skupinou sú zariadenia, organizácie a jednotlivci, ktoré chcú zorganizovať zaujímavé, originálne kultúrne podujatie zamerané na cieľovú skupinu ľudí s rôznym druhom postihnutia (telesné, zmyslové, mentálne, psycho-sociálne) s cieľom naplniť ich kultúrne potreby, prispievať k ich integrácii do spoločnosti, vytvárať príležitosti k ich vlastnej prezentácii; zrovnoprávnenie ľudí s postihnutím nie ako objektov pomoci, ale nositeľov určitých hodnôt.

Druhou cieľovou skupinou sú jednotlivci - ľudia s rôznym druhom postihnutia, ktorí sa venujú určitému druhu umenia (výtvarné, hudobné, divadelné, literárne, tanečné a pod.) a chcú rozvíjať svoj talent, realizovať sa v danej umeleckej oblasti a prezentovať ho na verejnosti.

Cieľom programu je:

- podporiť organizovanie kultúrnych predstavení zameraných na ľudí s rôznym druhom postihnutia, ktoré sa stanú nástrojom kompenzácie ich znevýhodnenia prostredníctvom umenia a kultúrnych aktivít;
- podporiť hendikepovaných umelcov, aby sa mohli realizovať vo svojej umeleckej činnosti a prezentovať ju na verejnosti a svojím umením kompenzovať svoje znevýhodnenie
- prispieť k tomu, aby zdravotne postihnutý človek nebol chápaný ako objekt dobročinnosti, ale ako plnoprávny člen spoločnosti, ako nezávislý občan;
- prispieť k tomu, aby podporené kultúrne podujatia viedli k rešpektovaniu rôznorodosti a osobitosti tejto skupiny občanov a rôznych druhov ich postihnutí zo strany verejnosti;
- prispieť k tomu, aby mali ľudia s postihnutím rovnaký prístup ku kultúre, kultúrnym podujatiam;
- zapojiť zdravotne postihnutých ľudí do kultúrneho a umeleckého života, diania.

Do programu sa môžu zapojiť:

- a) zariadenia poskytujúce sociálnu starostlivosť (domovy sociálnych služieb, resocializačné a rehabilitačné zariadenia, zariadenia chráneného bývania a pod.)
- b) kultúrne inštitúcie (múzeá, galérie, kultúrne centrá a pod.)
- c) mimovládne organizácie (nadácie, občianske združenia, neziskové organizácie, neinvestičné fondy, združenia, spolky...)
- d) jednotlivci
- e) špeciálne základné a stredné školy

Kritéria programu:

- originalita nápadu, invenčnosť;
- projekt prispieva k integrácii ľudí s postihnutím, nevyčleňuje ich ako uzavretú skupinu, projekt je dostatočne otvorený pre všetkých záujemcov; aj pre verejnosť
- zapojenie ľudí s postihnutím do prípravy, organizácie a realizácie podujatia v čom najvyššej možnej miere (pri rešpektovaní ich druhu postihnutia, obmedzení, osobitostí);
- projekt umožňuje ľuďom s postihnutím prezentovať svoje schopnosti, zručnosti;
- zapojenie dobrovoľníkov, rodinných príslušníkov, dostatočné personálne zabezpečenie projektu;
- projekt prispieva k spolupráci viacerých zainteresovaných skupín (inštitúcií, študentov pomáhajúcich profesií, organizácií, prípadne samospráv);
- schopnosť projektu ovplyvňovať verejnú mienku v prístupe k ľuďom s postihnutím;
- udržateľnosť projektu, vytvorenie tradície podujatí;
- finančná efektívnosť projektu, primeranosť rozpočtu.

V programe nebudú podporené:

- športové podujatia
- vzdelávacie aktivity
- krúžkové a voľnočasové aktivity v zariadeniach
- denné aktivity v zariadeniach poskytujúcich sociálnu starostlivosť
- projekty podporené Ministerstvom kultúry SR v rámci programu Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva

Výsledky

Prvý ročník programu mal uzávierku 29. júna 2006, do tohto termínu bolo predložených **93 projektov**. Najviac projektov bolo predložených v bratislavskom a prešovskom kraji, najmenej v trenčianskom a nitrianskom kraji. Zaujímavý je vysoký počet projektov z bratislavského kraja, ktorý pri iných grantových programoch patrí medzi najslabšie z hľadiska počtu predkladaných projektov. Táto skutočnosť je daná pravdepodobne vysokým počtom zariadení pre ľudí s rôznym druhom postihnutia v tomto kraji.

Tabuľka č. 1: Krajské rozloženie predložených projektov

Kraj	Predložené projekty	Požadovaná suma	Podporené projekty	Podporená suma
Prešovský	17	971 375 Sk	6	287 900 Sk
Košický	14	704 001 Sk	4	214 300 Sk
Bratislavský	19	1 128 950 Sk	4	169 150 Sk
Trnavský	9	539 999 Sk	3	159 150 Sk
Trenčiansky	5	306 000 Sk	1	70 000 Sk
Žilinský	10	534 500 Sk	1	44 000 Sk
Banskobystrický	11	728 252 Sk	1	30 000 Sk
Nitriansky	8	437 293 Sk	1	25 500 Sk
Grand Total	93	5 350 370 Sk	21	1 000 000 Sk

Obsahové vyhodnotenie

Z 93 predložených projektov bolo na základe rozhodnutia hodnotiacej komisie a správnej rady Konta Orange podporených **21 projektov** v celkovej sume **1 milión korún**.

Podporené projekty sme rozdelili do viacerých tematických oblastí podľa ich zamerania:

Sedem podporených projektov sa zameriavalo na **TVORIVÉ DIELNE**. V rámci týchto projektov sa ľudia s rôznym druhom postihnutia venovali dielňam zameraným na rozvoj umeleckých zručností, v ktorých sa nie len zdokonaľovali a rozvíjali svoju tvorivosť, ale následne prezentovali svoje schopnosti na verejnosti či už formou výstav, prezentácií, vydaním kalendára výtvarnej tvorby. Tvorivé dielne pripravili mestské knižnice v Bratislave, Piešťanoch a Žiline, ďalšie podobné projekty sa uskutočnili v Senici, Herľanoch a Gelnici.

V okrese Senica zorganizovalo združenie Pro Region tvorivé dielne zamerané na **keramickú tvorbu** a **divadlo** spojené s výrobou kostýmov, ktorých sa zúčastnilo 35 mladých ľudí s mentálnym postihnutím. Svoju šikovnosť prezentovali na verejnosti v kultúrnom dome v Kunove.

V Únii nevidiacich a slabozrakých v Bratislave prebiehali pod vedením skúsených lektoriek stretnutia prepájajúce **literárny prednes a výtvarné spracovanie**, ktorého sa zúčastňovali záujemcovia s rôznym druhom postihnutia ako aj zdravá mládež. Ich výtvarné práce boli prezentované na vernisáži v galérii Artotéka Mestskej knižnice v Bratislave.

Spoluprácou Žilinskej knižnice a Špeciálnej základnej školy Jána Vojtašáka vznikli tvorivé dielne zamerané na **hlasné čítanie a výtvarné dielne**, v rámci ktorých deti zobrazovali ulice a budovy mesta Žilina na základe fotografických predloh. Vybrané práce boli vydané vo forme farebne ilustrovaného kalendára.

Prepojenie nie len skupiny zdravých a hendikepovaných, ale aj dvoch generácií – detí a dospelých charakterizovalo tvorivé dielne uskutočnené v Gelnici. Náplňou stretnutí bol rozvoj zručností v oblasti **ľudových remesiel** – košíkárstve, pletení, vyšívania, drevorezbe, fotografovaní či pečení.

Pod vedením umelca Helmuta Bistiku prebiehali v Herľanoch tvorivé dielne zamerané na **výrobu kostýmov** a modelov určené pre deti s rôznym druhom postihnutia. 47 vyrobených kostýmov bolo prezentovaných na benefičnej módnej prehliadke v Košiciach, ktorej sa zúčastnilo vyše 300 divákov.

Na **tvorbu kostýmov a výrobu kulís** pre divadelné predstavenie boli zamerané aj tvorivé dielne v Banskej Štiavnici, ktoré realizovala Špeciálna základná škola spolu so združením Margarétka.

Mestská knižnica v Piešťanoch zorganizovala sériu podujatí spájajúcich skupinu zdravej a hendikepovanej populácie. Obsahom programu bola séria rôznorodých podujatí - **workshopy, tvorivé dielne, arteterapia, tvorivé dramatizácie, poetické pásma, besedy, výtvarná súťaž či tvorivé čítanie**.

Prezentáciou umenia ľudí so zdravotným postihnutím sa zaoberali 3 projekty **VÝSTAV**.

V Levoči sa uskutočnil prvý ročník **výstavy prezentujúcej výtvarné umenie** ľudí trpiacich ochorením skleróza multiplex. Výstava prispela k upovedomeniu verejnosti o existencii tohto ochorenia a presvedčila o talente takto postihnutých umelcov. Pre veľký úspech výstavy je v pláne pokračovať v tejto prezentácii každoročne.

Prezentáciou zručností a tvorivosti ľudí s rôznym typom postihnutia je už tradičné podujatie Radničkine trhy, ktoré sa každoročne uskutočňuje v Bratislave. Na tohtoročných **predajno-prezentačných trhoch** vystavovali a zároveň aj predávali svoje výrobky členovia 33 chránených dielní a zariadení sociálnych služieb z celého Slovenska, z Českej republiky a Maďarska.

Múzeum Spiša realizovalo zaujímavý projekt prezentácie **prírodných zaujímavostí a zvyklostí spišského regiónu**, ktorá bola prispôsobená ľuďom s rôznym druhom postihnutia. Nevidiaci mohli napríklad spoznávať pomocou hmatu zbierku živej a neživej prírody, počúvať nahrávku zvukov z prírody či prečítať si popisky pomocou braillového písma. Prezentácia remeselnej činnosti a ľudovej kultúry bola doplnená zvukovými nahrávkami ľudových piesní. Súčasťou výstavy boli aj tvorivé dielne, počas ktorých zdravé deti pomáhali hendikepovaným pri nadobúdaní remeselných zručností.

V troch projektoch sa aktivity týkali divadla, nácviku **DIVADELNÝCH PREDSTAVENÍ**.

Nácviky **divadelného predstavenia**, ktorého aktérmi boli mentálne postihnuté deti z Domova sociálnych služieb v Ľubici a deti z divadelného krúžku pri ZŠ v Ľubici, vyvrcholili slávnostnou divadelnou premiérou. Malí herci odohrali spolu 7 repríz, ktorých sa zúčastnilo viac ako 1200 divákov.

Dramatoterapeutický krúžok „Divadlo pre všetkých“, ktorého členmi sú deti a mládež Domova sociálnych služieb Rosa z Bratislavy, nacvičil **divadelné predstavenie na motívy rozprávky Čin Čin** od slovenskej spisovateľky Ľudmily Podjavorinskej. Premiéra predstavenia, ktorá mala veľký úspech, sa uskutočnila v divadle A-ha v Bratislave.

Účastníci ArtEst- polyestetického vzdelávania znevýhodnenej mládeže v spolupráci s pedagógmi, študentmi Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity a rodičov, nacvičili **muzikál** na motívy diela Antoine de Saint - Exuperyho: Malý princ. Účastníkmi boli mladí ľudia s mentálnym postihnutím, ktorí sa prostredníctvom muzikálu nenásilne včlenili medzi skupinu zdravých mladých ľudí.

Program Kultúra bez bariér mal za cieľ podporiť nie len skupinové projekty, ale aj jednotlivých umelcov, ktorí sú zdravotne postihnutí a pre svoje postihnutie majú ťažšie podmienky pre svoju tvorbu a umeleckú činnosť. V rámci programu boli podporené dva **PROJEKTY INDIVIDUÁLNYCH UMELCOV**.

Jedným z podporených projektov bolo **vydanie básnickej zbierky** "Imagines" Soni Hirnerovej, ktorá bola zavŕšením jej päťročnej tvorby. Zbierka bola pokrstená 25. októbra 2006 na medzinárodnom festivale, ktorého cieľom bolo umožniť hendikepovaným klientom Domova sociálnych služieb Košúty prezentovať ich umelecké schopnosti a zručnosti.

Podpora umeleckej tvorby Aleny Korbovej, ktorá trpí od svojich 10-tych rokov ochorením skleróza multiplex a je pripútaná na vozík, spočívala v nákupe počítača s grafickým programom. Alena sa dlhé roky venovala maľovaniu, jej práce boli vystavované v múzeu Andyho Warhola v Medzilaborciach, postupujúce ochorenie jej však už nedovoľovalo narábať so štetcom, preto táto forma umenia – **tvorba počítačovej grafiky** je alternatívou pre rozvíjanie jej umeleckého nadania.

Spojiť svet zdravých a hendikepovaných tanečníkov pomocou hudby, pohybu a tanca a podporiť ich sabarealizáciu, talent, rozvoj osobnosti a kreativity bolo cieľom dvoch projektov **TANEČNÉHO VYSTÚPENIA**.

Tanečný súbor Temperament zostavil **hudobno-tanečnú kompozíciu** „Tanec bez bariér“, ktorou sa predstavil na 9 odohraných predstaveniach. Hlavnými aktérkami – tanečnicami bolo 17 zdravotne postihnutých a 7 zdravých dievčat.

Podpora ojedinelého **folklórneho súboru** Javorček, ktorého členmi sú mladí tanečníci s mentálnym postihnutím, vyvrcholila sériou troch benefičných vystúpení, ktoré malo možnosť vidieť vyše 1200 divákov, u ktorých sa stretli s veľkou odozvou.

Poukázať na bariéry medzi zdravými a hendikepovanými ľuďmi a životné podmienky hendikepovaných nielen na Slovensku, ale aj v iných krajinách Európy mal za cieľ **DOKUMENTÁRNY FILM** tvorený krátkymi reportážami, anketami a interview. Film bol následne odprezentovaný na 5 školách, čím sa podarilo vzbudiť záujem mladých ľudí o problematiku zdravotne postihnutých.

Medzi podporenými projektmi sa nachádzal aj projekt **VYDANIA ZBIERKY** abecedy prstov zo 64 štátov sveta, na ktorej sa podieľal nepočujúci grafik Stanislav Lubina v spolupráci s PaedDr. Rudolfom Bartošikom. Zbierka bude súčasťou väčšej publikácie "Svetová zbierka abecedy prstov", ktorá bude obsahovať prekreslenú prstovú abecedu z päťdesiatich krajín sveta. Táto publikácia bude prezentovaná na svetovom kongrese pre nepočujúcich, ktorý bude prebiehať od 16.- 22.7.2007 v španielskom Madride.

Slovenský zväz telesne postihnutých z Levíc zorganizoval 12. októbra 2006 celokrajskú súťaž zdravotne postihnutých v **UMELECKOM PREDNESE** hovoreného slova a v sólovom a skupinovom speve. Na podujatí sa celkom predstavilo 18 účinkujúcich, ktorých výkony ohodnotila odborná porota.

V Prešove sa uskutočnil už 13. ročník celoslovenského **PLESU TELESNE POSTIHNUTEJ MLÁDEŽE**. Cieľom tohto tradičného a obľúbeného podujatia bolo umožniť kultúrne sa vyžiť a zabaviť mladým telesne postihnutým ľuďom, ktorí nemajú možnosť zúčastniť sa iných plesov kvôli rôznym bariéram.